

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö hallinnon automaattisen päätöksenteon käyttöalaa ja läpinäkyvyyttä koskevista säännösluonnoksista

1. Automaattisen käsittelyn sallittu käyttöala

1.1. Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaa *oikeudellisesti*?

Säännös on riittävän selvä ja tarkkarajainen.

Perustelut ja muutosehdotukset:

Lähtökohta on hyvä, kunhan on selvää, että myös muuhun kuin ratkaisuihin, kuten hallinnollisiin ja avustaviin tehtäviin, selvityksiin ynnä muihin vastaaviin tehtäviin automatisoinnin ratkaisuja voidaan kattavasti käyttää. Yksiselitteisyyden vaatimus voi muodostua myös esteeksi erilaisten teknisten ratkaisujen käyttöönotolle.

1.2. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Miten arvioitte ehdotuksen lähtökohtaatoiminnassanne *automatisoitavien asiaryhmien* kannalta?

Ehdotus mahdollistaa osin nykyiset tai suunnitellut automaattiset päätökset.

Perustelut ja lisätiedot:

Kansallisarkistolle tiedon antamista koskevien päätösten ja käyttötarkoitusten selvittämisen automatisointimahdollisuudet ovat erityisen tärkeitä.

1.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: Millaisia 2 momentin määritelmän mukaisia tilanteita tunnistatte toiminnassanne?

Kansallisarkisto tunnistaa etenkin hallinnosten tehtävien ja avustavien tehtävien suorittamisessa tekoälyn ja automatisoinnin tarpeita.

1.4. Tulisiko myös muun kuin 2 momentissa tarkoitetun avustavan tai valmistelevan automaation käyttöä säännellä hallinto-oikeudellisesti?

Kyllä (miten?)

Perustelut ja muutosehdotukset:

Tiedonhallinnassa ja arkistoinnissa on automatisoitavia prosesseja, kuten metatietojen muodostaminen, tietojen luokittelu ja tietojen antaminen. Automatisoinnin ja tekoälyn käyttö näissä tulisi sallia, kunhan toiminta täyttää asianmukaisuuden vaatimukset eikä vaaranna oikeusturvaa.

1.5. Muut huomiot käyttöalasääntelystä:

-

2. Oikeussuojakeinot

2.1. Ehdotettu 25 a §:n muotoilu mahdollistaa myös oikaisuvaatimuksen käsittelyn automaattisesti. Miten arvioitte ehdotusta tältä osin?

Oikaisuvaatimuksen automaattisen käsittelyn tulee olla mahdollista erityisten edellytysten toteutuessa (esimerkiksi kun hakemus hyväksytään eikä asiaan liity toista asianosaista).

Perustelut ja muutosehdotukset:

Salliva ja mahdollistava linja on hyvä lähtökohta, mutta varmaan oikaisuvaatimusten käsittelyyn liittyy usein inhimillistä harkintaa edellyttäviä näkökohtia.

2.2. Mitkä muut menettelyt toteuttaisivat tehokkaasti oikeussuojaa automaattisen päätöksenteon yhteydessä?

Automaattinen päätöksenteko onnistuu selkeimmin, kun tieto on rakenteista ja koneellisesti luettavaa.

2.3. Kysymys viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville yksityisille: mitä soveltamanne lainsäädännön oikeussuojakeinoja pidätte tässä yhteydessä tehokkaina ja miksi?

Oikaisuvaatimuksen käyttöalan tulee olla tässä laaja ja viranomainen voi tutkia päätöksenteon perusteet parhaiten. Jatkovalitusmahdollisuuksissa tuomioistuimilla voi olla haaste oppia ja tietää, miten ratkaisuun on päädytty ja miten algoritmi kyseisessä asiassa toimii.

2.4. Muut huomiot oikeussuojakysymyksistä:

-

3. Tietosuojaja

3.1. Miten arvioitte tätä koskevaa kantaa?

Eryteisistä suojatoimista ei ole tarpeen säätää.

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

3.2. Tulisiko yleislakiin sisällyttää suojatoimia erityisiin henkilötietoryhmiin tai ns. valtiosääntöisesti arkaluonteisiin tietoihin (esimerkiksi sosiaalihuollon tarve) liittyen?

Eryteisistä suojatoimista ei ole tarpeen säätää.

Perustelut ja muutosehdotukset:

Tietosuojalaissa on lueteltu suojatoimia.

3.3. Muut huomiot tietosuojakysymyksistä:

-

4. Käsittelyn julkisuus ja läpinäkyvyys

4.1. Pidättekö ehdotettua lähestymistapaa oikeana?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.2. Kannatatteko lisätietojen antajaa koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 4 kohta)?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

Yhteydenoton tulee ohjautua henkilölle, jolla on riittävä aihepiirin asiantuntemus. Asiakkaan pompottelua tulee välttää.

4.3. Kannatatteko automaattisesta käsittelystä ilmoittamista koskevaa muutosehdotusta (HL 44 §:n 1 momentin 5 kohta)?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

-

4.4. Kannatatteko ehdotusta hallintoasioiden automaattista käsittelyä koskevan kuvauksen julkaisemisesta?

Kyllä

Perustelut ja muutosehdotukset:

On tärkeää oikeussuojan kannalta. Kuvausvelvollisuuksia ei tulisi enää kasvattaa, koska niitä on viranomaisilla runsaasti ennestään.

4.5. Millaisia tietoja automaattista käsittelyä koskevaan kuvaukseen tulisi sisältyä?

Ainakin tietolähteet.

4.6. Muut julkisuutta ja läpinäkyvyyttä koskevat huomiot

-

5. Muut huomiot

5.1. Muut huomiot ehdotetusta sääntelystä

-

Happonen Päivi
Kansallisarkisto